

Sygn. akt III CZ 56/06

POSTANOWIENIE

Dnia 14 września 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Zbigniew Strus (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A.Ś.

przeciwko A.S., M.S. i W.S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym

w dniu 14 września 2006 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w K.

z dnia 2 maja 2006 r., sygn. akt [...],

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

A.Ś. powód w sprawie domagał się zwolnienia od kosztów sądowych. Postanowieniem z 25 kwietnia 2005 r. Sąd Rejonowy oddalił ten wniosek, a Sąd Okręgowy postanowieniem z 23 czerwca 2005 r. oddalił zażalenie powoda na wymienione postanowieniem.

Powód w dniu 3 października 2005 r. wniósł podpisaną przez siebie skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem postanowienia Sądu Okręgowego z 23 czerwca 2005 r. Skarga ta została odrzucona postanowieniem tego Sądu z 2 maja 2006 r., który uznał, że postanowienie, przeciw któremu została skierowana nie kończy postępowania w sprawie (art. 424¹ § 1 k.p.c.) i nie została sporządzona przez zawodowego pełnomocnika - adwokata lub radcę prawnego, zgodnie z przepisem art. 87¹ § 1 k.p.c. Postanowienie z 2 maja 2006 r. zaskarżył zażaleniem powód reprezentowany przez pełnomocnika adw. A.B., ustanowionego 6 lutego 2006 r. w tej sprawie przed Sądem Rejonowym w K. Pełnomocnictwo zostało złożone z pismem procesowym podpisanym przez powoda, informującym, że stanowi "uzupełnienie udzielonego pełnomocnictwa w sprawie jw. z dnia 06 lutego 2006 r. dot. złożonego w dniu 03.10.2005 r. wniosku w trybie skargi z art. 424¹ § 1,2 k.p.c. – z uwagi na wymagany „przymus adwokacko-radcowski” w tej sprawie.”

Rozpoznawane zażalenie powoda na postanowienie o odrzuceniu skargi zarzuca naruszenie art. 424¹ § 1 oraz art. 87 § 1 k.p.c. i zawiera wniosek o jego uchylenie. Skarżący polemizuje z oceną charakteru postanowienia z 23 czerwca 2005 r. oraz wyraża zapatrywanie, że „włączenie się” adwokata w tok czynności postępowania czyni wiarygodnym słuszność działań jego mocodawcy, w tym wniesienie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest oczywiście bezzasadne. Na podstawie art. 424¹ § 1 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie. Cechy takiego orzeczenia były wielokrotnie wyjaśniane

w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Należy zgodzić się z kierunkiem orzecznictwa aprobowanym również przez znaczącą część przedstawicieli doktryny, że do tej kategorii (postanowień kończących postępowanie w sprawie) należą postanowienia, których uprawomocnienie się zamyka drogę do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty, przez sąd danej instancji, jeżeli w chwili ich wydania sąd jest zwolniony z obowiązku dalszego rozpoznawania sprawy (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2002 r., IV CZ 92/02, LEX nr 74475). Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu nie dotyczy istoty sprawy, stanowi bowiem uboczną konsekwencję oceny zasadności roszczenia (żądania) i nie wpływa na dalsze rozpoznawanie istoty sprawy. Kwalifikacja postanowienia wydanego w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych, jako kończącego postępowanie, była również wyjaśniana przez Sąd Najwyższy, m.in., w uzasadnieniu postanowienia z 3 kwietnia 1997 r., I CZ 27/97, OSNC 1997/9/130, wyrażającego tezę, że na postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji, odmawiające zwolnienia od kosztów sądowych (w całości lub w części) kasacja nie przysługuje. Skład orzekający uzasadnił rozstrzygnięcie niedopuszczalnością uznania, że postanowienie sądu drugiej instancji kończyło postępowanie w sprawie. Decydującym argumentem okazała się budowa art. 394 § 1 k.p.c. Przepis ten, wyróżniając postanowienia kończące postępowanie w sprawie, wymienił poza nimi (verba legis: "a ponadto") szereg innych postanowień, indywidualizując je przez określenie ich przedmiotu, a wśród nich m.in. postanowienia, których przedmiotem jest "odmowa zwolnienia od kosztów sądowych" (pkt 2). Z takiej konstrukcji przepisu wynika - jako oczywisty - wniosek, że postanowienia, których przedmiotem jest odmowa zwolnienia od kosztów sądowych, nie są postanowieniami kończącymi postępowanie w sprawie. Wniosku tego nie można ograniczyć do stosowania na obszarze regulacji art. 394 § 1 k.p.c. Domniemanie racjonalnego działania ustawodawcy nakazuje przyjąć, że treść i zakres zastosowania takich samych określeń używanych w różnych przepisach jednego aktu prawnego są takie same.

Podzielając trafność przytoczonego zapatrywania, Sąd Najwyższy rozpoznający zażalenie w tej sprawie nie znajduje podstawy do odmiennej wykładni omawianego pojęcia, mimo oryginalności instytucji skargi na niezgodność

z prawem prawomocnego orzeczenia. Cel tego unormowania – stwarzający procesowe środki naprawienia szkody wyrządzonej działaniem władzy publicznej, tym bardziej nakazuje uznać, że źródłem takiej szkody mogą być tylko orzeczenia prawomocne stanowiące ostateczne rozstrzygnięcie co do istoty. Wszczytanie postępowania uregulowanego w dziale VIII kodeksu postępowania cywilnego ze względu na postanowienia incydentalne, nie służyłoby realizacji przepisów prawa materialnego (art. 417¹ § 2 k.c.) zakładającego, że źródłem szkody było wydanie prawomocnego orzeczenia rozstrzygającego spór (stosunek prawny) poddany osądowi.

Na tle skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przytoczony wyżej kierunek wykładni podtrzymał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 17 listopada 2005 r., II CNP 15/05, Wspólnota 2006/12/31, wyjaśniając, że prawomocne orzeczenie sądu drugiej instancji orzekające o kosztach nie jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 424¹ § k.p.c. i jako takie nie podlega zaskarżeniu skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem

Z przytoczonych względów należy uznać, że wykładnia art. 424¹ § 1 k.p.c. dokonana przez Sąd Okręgowy, odmawiająca rozstrzygnięcia o obowiązku ponoszenia kosztów sądowych cechy orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie – jest trafna, a zażalenie nieuzasadnione.

Równorzędną przyczyną odrzucenia skargi było sporządzenie jej przez osobę nieposiadającą wymaganych kwalifikacji, w tym wypadku niebędącą adwokatem lub radcą prawnym. Przymus adwokacko – radcowski ma głębokie merytoryczne uzasadnienie, a jego celem jest uzyskanie prawidłowej oceny podstaw skargi o uznanie prawomocnego orzeczenia za niezgodne z prawem i sporządzenie tego pisma wymagającego wiedzy i doświadczenia prawniczego przez osobę zawodowo zajmującą się udzielaniem pomocy prawnej. Wymaganie to opiera się na przekonaniu, że adwokat lub radca prawny związany w swej działalności wymogami prawa i kierujący się zasadami etyki wykonywanego zawodu, w sposób odpowiedzialny rozegna sprawę w aspekcie faktycznym

i prawnym oraz podjęcie trafnej decyzję odnośnie dopuszczalności i celowości złożenia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Uchybienia skargi wykazane wyżej wskazują na ujemne skutki podejmowania się przez osobę nieposiadającą specjalistycznego przygotowania prawniczego, sporządzenia skargi. Nie można wykluczyć, że analiza stanu faktycznego i prawnego przez adwokata (radcę prawnego), któremu powód zleciłby sporządzenie skargi, uchroniłaby przed błędną oceną prezentowaną w piśmie dołączonym do pełnomocnictwa traktującym przymus adwokacki jako czczy formalizm, którego spełnienie może polegać na zdawkowej aprobacie pisma sporządzonego przez osobę nie mającą należytego przygotowania do jej sporządzenia.

Ponieważ zażalenie nie zawiera usprawiedliwionych zarzutów Sąd Najwyższy oddalił je na podstawie art. 394¹ § 1 i 3 k.p.c., w związku z art. 398¹⁴ k.p.c.